

ใจสังเวช

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “รายงานเพิ่มเติม”

กราบนมัสการหลวงพ่อดีใจ ขอขมาความเพิ่มเติมจากที่ได้รายงานไป

๑. ตอนที่โยมร้องไห้สะเทือนใจ มันสะเทือนใจมากกว่าครั้งแรกที่เห็นอาการของจิตตอนที่โยมเห็นเหตุมาจากความไม่พอใจ และคำเทศน์ของหลวงพ่อดีใจขึ้นมาอารมณ์สะเทือนใจมันพุ่งออกมาเหมือนก้อนแตก อยากร้องไห้ออกมาดังๆ แบบร้องให้ที่บ้านแตก แต่ต้องเอามืออุดปากไว้ น้ำมูกน้ำตาไหล อนาคตใจกับตัวเอง สลดสังเวชกับตัวเองว่า “เป็นเพียงแค่อารมณ์ ทำไมเราเป็นได้ขนาดนี้” เดี๋ยวใจจะไปต้องหยุดร้องไห้แล้วลงไปกอดกับพื้นระเบียง สะเทือนใจ ซาบซึ้งใจ ก้มกราบพระพุทธเจ้า ขอบพระทัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ค้นพบความจริงแล้วนำมาบอก ขอบคุณหลวงพ่อดีใจที่สั่งสอน เตือนสติ เขียนไปก็ร้องไห้ไปค่ะ

ระหว่างวันที่ได้ส่งข้อความบอกเพื่อนกัลยาณธรรมถึงประสบการณ์ที่พบมา เล่าให้เขาฟัง น้ำตาจะไหล ต้องสะกดกั้นไว้ เกรงว่าเพื่อนร่วมงานจะตกใจ

๒. ตอนที่โยมฟังเทศน์หลวงพ่อดีใจระหว่างนั่งสมาธิ ตอนนั้นจากหลับๆ ตื่นๆ ตื่นเต็มตา ตัวยาวเพราะความกลัวมากๆ แต่พอกลับมาฟังอีกครั้งในวันใหม่ กลับไม่เจอจุดที่สะเทือนใจและกลัว แถมยังไม่แน่ใจว่าฟังธรรมกัณฑ์ไหนระหว่าง ๒ กัณฑ์ที่ทำให้กลัวและสะเทือน

๓. ตอนที่โยมเขียนรายงานส่งหลวงพ่อดีใจถึงได้หลับไป พอรู้สึกตัวตื่นแว็บโยมเห็นเด็กผู้หญิงผูกผมจุก ๒ ข้างเสวยยิ้มให้กับโยม เห็นพื้นสีเหมือนเหล็กแหลมคมเหมือนพื้นปลา พอเห็นแว็บ จิตมันบอกพับ! ขึ้นมา “หลานกิลีส”

ตอนนั้นไม่ได้มีความรู้สึกกลัวเฉยๆ ระหว่างตื่นและทำกิจกรรมต่างๆ สังเกตตัวเองเหมือนเบาๆ ปล่อยอะไรได้ไปหนึ่งเปลาะ กังวลลึกๆ เพลาลงไป แต่ก็ยังไม่หมดไป

ถึงที่ทำงาน เริ่มทำงานได้ชั่วโมงกว่าๆ อยู่ๆ ความกลัวก็ผุดขึ้นมา โยมรู้ว่า จะเจอหลานกิเลสเล่นงานแล้ว แต่คนละตัวที่เจอไปครั้งก่อน ต้องตั้งสติคุยกับคนอื่น และทำงาน ท่องพุทโธสลับกับปลอบและขู่ว่าไป ไข้ปัญญาโล่งทำให้มันสงบตัวลงได้บ้าง พอบายๆ เผลอ มาอีกแล้ว ก็ท่องพุทโธๆ ไปเรื่อย ตั้งสติ แต่ตอนนั้นมันมีเว็บเข้ามา เริ่มรู้สึกสนุก ต้องรีบวางอารมณ์เป็นกลาง เกรงว่าเขาจะรู้ตัว เดี่ยวจะเล่นงานเราภายหลัง

ตอนนี้โยมใช้ชีวิตฟังเพื่อนร่วมงานพูด ก็จะท่องพุทโธในใจ หรือทำงานที่ไม่ต้องจดจ่อก็ท่องพุทโธ แต่ถ้าพิมพ์งาน หรืองานที่ต้องใช้ความคิด จะหยุดท่อง เอาสติ จดจ่ออยู่กับงานแทน หากต้องคุยกับใคร พยายามตั้งสติระวังไม่ให้ตัวเองไหลตาม อารมณ์ที่มากกระทบ และพยายามวางอารมณ์เป็นกลาง รู้ตัวว่าเริ่มไม่สบอารมณ์ก็จะหยุด พยายามไม่จมไปอยู่กับอารมณ์นั้นๆ

ตอนนี้มีการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร งานมีปัญหา หัวหน้าก็มาปรึกษา โยมพยายามปลอบและบอกเขาว่าอย่ายึดติด อยู่ที่บ้านก็เจอกระทบ น้องชวันทะเลาะ โยมต้องควบคุมสติไม่ไปตอบโต้ ยอมๆ เขาไป ทั้งๆ ที่ใจมันไม่ยอม โยมต้องปลอบว่า ทะเลาะไปก็เท่านั้น ถ้าไปตอบโต้ เดี่ยวก็ยิ่งฟุ้ง แล้วก็ยิ่งยุ่ง ช่างมัน โยมพยายามคิดอยู่เสมอ อะไรก็เกิดขึ้นได้ อย่าประมาท โยมทำแบบนี้ถูกต้องหรือเปล่านั้น หลวงพ่อเห็นว่าควรปรับปรุงอย่างไร

ตอบ : คำถามยาวเหยียดเลย เอาเริ่มต้นก่อน เริ่มต้นว่า “ตอนที่โยมสะเทือนใจร้องไห้ มันสะเทือนใจมากกว่าครั้งแรก เห็นอาการของจิต ตอนนี้อยู่เริ่มเห็นว่ามาจากความไม่พอใจ เพราะฟังคำเทศน์หลวงพ่อดุขึ้น อารมณ์สะเทือนใจมันพุ่งออกมาเหมือนอกแตก เหมือนก๊อกแตก อยากร้องไห้ มันสะเทือนใจมากกว่า”

เขาว่าอย่างนั้นนะ ความสะเทือนใจ เขาว่าเขาสะเทือนใจตอนที่ว่าพิจารณาไปๆ แล้วจิตเห็นอาการของจิต คือจิตจับได้ จิตจับเหตุจับผลได้ที่เราจะพิจารณาได้ มันสะเทือนใจมาก แล้วคราวนี้มันสะเทือนใจมากกว่าอีก สะเทือนใจมากกว่า แล้วทำให้ตกอกตกใจไปหมดเลย

จับสิ่งใดได้แล้วเราพิจารณาของเราไป การพิจารณาของเราละ การรู้การเห็นต่าง ๆ ความที่ถ้ามันสะเทือนใจแล้ว จับสิ่งใดแล้วมันพิจารณาของมัน มันเป็นจริตนิสัยของคน

จริตนิสัยของคน เห็นใหม่ เวลาหลวงตาท่านพูดถึงอาจารย์สิงห์ทอง อาจารย์สิงห์ทองเวลาท่านทำของท่านไป เห็นใหม่ มันเงิบมันหายไปโดยที่ทำไมบอกขณะไม่บอกอะไรเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาที่มันบอกว่ามันสะเทือนใจ คราวนั้นมันสะเทือนใจ คราวนี้มันสะเทือนใจ นี่มันจริตของคน มันจริตของคนนะ เวลามันสังเวช ถ้ามันสังเวช มันสะเทือนใจ สิ่งที่สะเทือนใจมันก็เป็นประโยชน์กับเราแล้ว แล้วสะเทือนใจแล้วถ้าจับสิ่งนั้นนะ มันเป็นอาการที่ผ่านไปแล้ว

แล้วถ้าพูดถึงมันสะเทือนใจอีก ว่ามันสะเทือนใจ

สะเทือนใจ เวลามันพิจารณาไป มันจับสิ่งนั้นได้ พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าจับได้แล้วพิจารณาของเราไป ถ้าพิจารณาไปนะ สิ่งที่เราพิจารณา เราพิจารณาเพื่ออะไร เรารู้เท่า พิจารณาเพื่อให้เราปล่อยวาง พิจารณาเพื่อไม่ให้สิ่งนั้นมันเกิดขึ้นมาอีก

สิ่งที่วากล้วยๆ สิ่งทีกล้ว ความกล้ว ความต่างๆ มันฝังใจ ถ้าความฝังใจบีบ สิ่งนี้มันเป็นปมในใจ ถ้าปมในใจ เห็นใหม่ เหมือนกับรสของอาหาร รสของอาหาร บางรสอาหาร ดุตุ้มยำ ถ้ามันขาดพริก ขาดตะไคร้ ขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง รสชาติมันก็พื้นเพือ รสชาติมันไม่นั้นหรอก

แต่ถ้ามันเข้มข้น รสชาติมันจะเข้มข้น ความเข้มข้น เห็นใหม่ ถ้ารสของอาหาร รสมันเข้มข้น รสมันเจือจาง รสต่างๆ มันอยู่ที่ส่วนผสม อยู่ที่การกระทำของเรา ถ้าอยู่ที่การกระทำของเรา เราทำสิ่งใดให้มันสำเร็จเป็นอาหารมา ถ้าสำเร็จเป็นอาหารมา ถ้า

มรรคมันสมบุรณ์ อาหารนั้นกลมกล่อม อาหารนั้นรสมันสมบุรณ์ แต่ถ้ามันขาดสิ่งใดไป มันจืดมันชืด มันต่างๆ ไอร์สนี้มันแตกต่างกัน

ฉะนั้น เวลาถ้าพอมันสะเทือนใจๆ สิ่งที่มีมันรู้มันเห็น ไม่ต้องไปยึดมัน ถ้อมมันมัน เพราะมันเป็นอดีตไปแล้ว สิ่งใดที่เป็นอดีตไปแล้ว เราปล่อย เพราะว่าการปฏิบัติมันต้องเป็นปัจจุบันนี้ไซ้ใหม่

ถ้าเราเป็นปัจจุบัน สิ่งที่ว่ามันจะนำหน้าตาไหล ไอร์นี้มันเป็นนิสัยของคน เขาเรียกว่าคนอ่อนไหว คนอ่อนไหวเป็นอย่างนี้ตลอดไป ถ้าคนเขาไม่อ่อนไหวนะ อารมณ์มันกระทบขนาดไหนเขาก็เข้มแข็งของเขา เขาก็ไม่อ่อนไหวจนนำหน้าตาไหลของเขา

ถ้าคนที่เข้มแข็งไปเจอคนอ่อนไหวนะ พอมืออะไรกระทบก็น้ำตาไหล เขาบอก “เออ! สงสัยไอร์นี้มันไม่มีสติมัน” เขาคิดของเขาไป เห็นใหม่ คนเรากำลังใจของคนมันแตกต่างกัน

แต่ของเราสะเทือนใจ เราก็สะเทือนใจของเรา ถ้าเราสะเทือนใจแล้วให้มันผ่านไป คืออย่าไปติด อย่าไปยึดติด อย่างนี้ตายเลย คำว่า “ตายเลย” หมายความว่า เวลาเรามีฐานะ ทุกคนเวลาทำงานก็อยากมีบ้านมีรถเป็นของตัวเองไซ้ใหม่ แล้วพอมือฐานะ เขาเริ่มมีบ้านหลังที่ ๒ แล้วพอมือบ้านหลังที่ ๒ จะมีคอนโดอีกนะ แล้วคนคนเดียวอยู่ตั้ง ๓ บ้าน ๔ บ้าน แล้วพะรุงพะรังไปหมด

เขามีไวัล่งทุน เขามีสมบัติไว้ แต่จิตใจมันไม่ไปแบกรับให้หนักหน่วงหัวใจใจ เขามีบ้าน ๑๐ หลังเขายังวางได้เลย เขามีบ้าน ๑๐ หลัง ๒๐ หลัง พออยู่บ้านนี้ก็ชำระล้างบ้านนี้ อยู่บ้านนี้ ออกจากบ้านนี้ไปอยู่บ้านนั้นก็มานอนบ้านนี้ พอนอนบ้านนี้ พอออกจากบ้านนี้ไปนอนบ้านนั้นก็ไปนอนบ้านนั้น

ไอร์นี้จะนอนที่หนึ่ง ๑๐ หลังเลยนะ จะแบ่งตัวเองไปนอน ไปแบกรับภาระ ก็ตายนะสิ

วาง มีบ้าน ๑๐ หลัง มีบ้าน ๒ หลัง หรือไม่มีบ้านเลย เขาเขาอยู่ก็อยู่ได้ นี่ก็เหมือนกัน อารมณ์ที่มันผ่านมาแล้ว มันสะเทือนใจแล้ว วางซะ มันผ่านมานี้มันเป็นคติ

ธรรม คติธรรมตอนเราคิดใจ เวลาเราออกมาเราก็คิดได้ใช่ไหมว่าเราเคยผ่านสิ่งใดมา
ได้ เราทบทวนได้นะ ถ้าเราไม่ทบทวนได้ มรรค ๔ ผล ๔ มันจะจบลงตรงไหนล่ะ

มรรค ๔ ผล ๔ นะ โสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค
อรัหัตตมรรค มันทบทวนได้ แล้วถ้ามันทบทวนได้แล้ว ทบทวนแล้ว เวลาไปรื้อ
พระไตรปิฎกมันเข้าใจ มันเพียะๆ เลย

แต่ถ้ามันทบทวนแล้วนะ “เอ้! ของเรามันดีกว่า ของเราสุดยอดกว่า” อันนั้น
แสดงว่ากิเลส

สังเกตได้ เราไปซื้อของสี ของเทียมสวยกว่าของแท้ก็ก ของแท้ดูมัน
ธรรมดาๆ ถ้าของเทียมนี้แวววาวน่าดูเลย ถ้าเราบอกว่าเราเก่งกว่า แสดงว่าของ
เทียมๆ “โอ้! ปัญญาเราเยอะกว่า ปัญญาเรากว้างขวางกว่า พระพุทธเจ้าสู้เราไม่ได้เลย
อ่านพระไตรปิฎกแล้ว โอ้โฮ! ปัญญาเราสุดยอดกว่า ดีกว่า”...นั่นแหละของเทียม แวววาว
เชียว

แต่ของแท้มันเรียบๆ แต่มันมีคุณภาพนะ ของแท้ของจริง ของแท้ ถ้าเรา
พิจารณาแล้วเราไปเทียบ เราไปเทียบกับพระไตรปิฎก เราจะเก็บไว้เพื่อเทียบเคียง เพื่อ
ว่าเราเคยรู้เคยเห็นสิ่งใดมา ถ้าเคยรู้เห็นสิ่งใดมา สิ่งนั้นถ้าธรรมะกับธรรมะมันเข้ากัน

ไอนี้สะท้อนใจแล้วก็สะท้อนใจ สะท้อนใจก็จะเอาสะท้อนใจ มาใส่สะท้อนใจ
สะท้อนใจก็เกิดน้ำตา มันก็ร้องไห้อยู่นั้นนะ มันก็ร้องไห้อยู่นั้นนะ ได้ตักตาทอง ดารา
เจ้าน้ำตาใจ ได้ออสการ์เลยล่ะ ได้ ๒ ตัว ๓ ตัว

**เราไม่ได้ปฏิบัติเอาออสการ์ เราปฏิบัติเอาความสุข เราปฏิบัติเอาความ
จริง ปล่อย ปล่อยเลย วางไว้เลย**

เห็นไหม เวลาใจมันสังเวช ใจมันสังเวช มันสังเวชใจนะ เวลาครูบาอาจารย์
ของเรา เขาเรียกกรรมสังเวช เวลาหลงตา น้ำตาท่านไหลพรากไหลพรุเลย ถ้ามัน
สังเวช เขาเรียกขั้นที่ทำงาน จิตใจนี้มันอยู่ในธาตุ ๔ และขั้นที่ ๕ เวลามันสะท้อนใจ
หัวใจมันสะท้อนใจ

สะท้อนใจ เหมือนเรา เวลาเราสะท้อนใจ ชนลูกเลย ไอ้ชนลูกมันสะท้อนใจได้
อย่างไร สะท้อนใจก็คือสะท้อนใจ สะท้อนใจทำไมชนมันลูกสะ เพราะมันสะท้อนใจ
ใช้ใหม่ ใจมันสะท้อนใจ แต่ธาตุขันธ์ เพราะว่าใจมันอยู่ในธาตุขันธ์นี้ มันแสดง
ปฏิภานนี้ชนลูกเลย ขันธ์มันทำงาน

หลวงตาเวลาน้ำตาไหลนี้ขันธ์มันทำงาน ขันธ์มันทำงานแล้ว มันทำงานเพราะ
อะไร เพราะมันสะท้อนหัวใจ มันไม่ได้ทุกข์ไม่ได้ยาก มันสะท้อนหัวใจ อันนั้นมันเป็น
สิ่งที่ว่ากรรมสังเวช มันเกิดความสังเวช มันเกิดความสะท้อนใจ

ถ้ามันเกิดกรรมสังเวช มันเกิดสะท้อนใจนะ เราสะท้อนอีกสะท้อนอีกเรื่องหนึ่ง
แต่เนื่อบอกว่ามันสะท้อนใจ มันสะท้อนอีกสะท้อน

เราไปเอาความสะท้อนอีกสะท้อนเป็นเป้าหมาย เป็นตัวตั้ง แล้วใจเราไปอยู่ไหนละ แล้ว
กรรมมันอยู่ไหนละ

กรรมสังเวชไง เราวางไว้ แล้วเราทำของเราไป

นี่พูดถึงว่ามันสะท้อนใจนะ มันสะท้อนใจมาก จะบอกว่ามันสะท้อนใจมาก
แล้วก็ว่าเอาสะท้อนใจนั้น มันจะร้องห่มร้องไห้ แล้วเราพยายามอดกลั้นไว้ เราอด
กลั้นไว้

เราร้องไห้ก็ได้ เวลาเราอยู่คนเดียวไม่มีใครเห็น ร้องเลย แต่ร้องเบาๆ อย่าให้
เสียงออกนอกบ้าน ร้องของเรานะ ให้มันเต็มทีเลย ให้มันสะใจเลย แล้วก็จบ

ไอ้เนื่อบอกว่าไปหยุดของมันนะ ร้องก็ร้อง ร้องให้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้นะ คนเราเกิดมามีทุกข์มียาก
น้ำตาไหลร้องไห้แต่ละภพแต่ละชาติ ถ้าเอามารวมกันทุกภพทุกชาติ น้ำทะเลสู้อยู่ไม่ได้
น้ำทะเลนี้

เราจะบอกว่า เราไม่ใช่ร้องไห้ชาตินี้หรอก เราร้องไห้มาทุกภพทุกชาติ แล้วชาติ
นี้ก็ร้องไห้ต่อไป ร้องไห้มันไม่ใช่คุณธรรมไง ร้องไห้ไม่ใช่เป้าหมาย

เป้าหมายคือศีล สมาธิ ปัญญา เป้าหมายคือมรรคญาณ เป้าหมายคือ
สังขาร เป้าหมายคือปัญญาของเรา

แต่เวลามันสะท้อนใจแล้วมันก็ร้องไห้ มันสะท้อนใจเพราะเราใช้ปัญญา
ใคร่ครวญคลี่คลายออกแล้วมันสะท้อนใจ แล้วน้ำตามันก็พรุ้งพรูออกมา น้ำตาพรุ้งพรู
ออกมามันเป็นผลตอบรับภายหลัง มันผลเกิดจากการกระทบกระเทือนหัวใจ ถ้ามัน
กระทบกระเทือนหัวใจ เราเอาตรงนี้ เอาเป้าหมายตรงนี้ แล้วมาอยู่ที่นี้

ถ้ามันจะร้องไห้ มันจะรำพึงรำพัน ถ้าผลมันออกมาแล้วเป็นคติธรรม หรือเป็น
สิ่งที่มันให้ความสบาย มันก็ไม่เสียหาย แต่มันจะเกิดจากหัวใจ เกิดจากผลกระทบอันนี้ๆ

นี่พูดถึงถ้ามันสะท้อนใจ พูดถึงร้องไห้ นี่ข้อที่ ๑ สิ่งนี้วางไว้ น้ำตามันจะไหล
มันจะพรุ้งพรูขนาดไหน นี่ธรรมสังเวช จบ

“๒. ตอนที่โยมฟังเทศน์หลวงพ่อรหว่างนั่งสมาธิ ตอนนั้นหลับๆ ตื่นๆ ตื่นๆ ตื่น
เต็มตา ตั้วชาเพราะความกลัวมากๆ แต่พอกลับมาฟังครั้งใหม่กลับไม่เจอจุดนั้น”

เหมือนกับร้องไห้ เวลาจิตมันสะท้อนใจมันร้องไห้ มันร้องไห้ก็จบไปแล้ว ใ้
เวลาฟังเทศน์ ฟังเทศน์ จิตใจมันไม่มีสติควบคุมตัวเองได้ อาศัยฟังเทศน์นั้นเป็นที่เกาะ
แล้วจิตใจมันมีกิเลสอยู่ คือมันมีสิ่งใดที่มันฟังอยู่ มีปม แล้วพอไปฟังเทศน์มันสะท้อน
มันถึงกลัว มันสะท้อน

เวลาครูบาอาจารย์ท่านฟังเทศน์นะ ฟังเทศน์ของครูบาอาจารย์ ถ้าจิตใจมันดี
จิตใจนุ่มนวลนะ เวลาฟังมานี้ โอ้โฮ! มันสะท้อนใจมาก ขนลุกหมดเลย ฟังแล้วตัวนี้โป่ง
ตัวนี้พองหมดเลยนะ โอ้โฮ! มันสะท้อนใจมาก มาฟังใหม่ ไม่เจอ มาฟังใหม่ เอ๊ะ! ตรงนี้
มันอยู่ที่ไหน หาไม่เจอ

ขณะที่มันเจอ มันเจอเพราะอะไร เจอเพราะใจ ใจเรามันมีสิ่งใดที่มันฟังใจอยู่ แล้ว
มีสิ่งใดที่มันเปิดรับอยู่ มันสะท้อนใจพอดี

แล้วฟังเทศน์นะ เวลาฟังเทศน์ มาเปิดเทปนี้ฟังเทศน์ โอ้ย! ฟังเทศน์ ฟังไป อู้
ฮู! ตรงนี้ดีมากเลย ม้วนนี้ก็ฟังแล้ว คราวหน้าฟังใหม่นะ มาเปิดอีก อู้ฮู! อันนี้ดีกว่าอีก
ทำไมครั้งที่แล้วเราไม่ได้ยิน

จิตใจของคนเหมือนยา ให้ยาขึ้นนี้มันถูกโรค ถ้าครั้งต่อไปมันดีอย่า เขาให้ยา ชนิดใหม่ ชนิดใหม่มันก็ถูกโรคอีก นี่ก็เหมือนกัน เวลาฟังเทศน์ ถ้ามันพอดี เพราะจิตใจ มันไม่มีที่ฟัง สิ่งนี้มามันดูดมันซึม อู้ฮู! ฟังใจมาก แล้วฟังใหม่จะเอาอารมณ์อย่างนั้นนะ ไม่ได้หรอก ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าฟังเทศน์ ถ้ามันกลัว สิ่งทีกลัว เรากลัวอยู่แล้ว แต่ไม่มีที่ฟัง มัน ก็เปิดเทปฟัง เปิดเทปฟังก็ฟังอย่างนั้น ฟังเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าเกาะอย่างนี้ใช้ได้

เวลาเราพุทโธๆ อยู่คนเดียวต้องพุทโธๆ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ไม่ปล่อยมัน เร่ร้อน ถ้าปล่อยเร่ร้อนจะตกวังก์หมด มันจะหายไปเลย เราพุทโธๆ ไว้ จะเกาะพุท โธไว้เลย ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ มันมีสติพร้อมไปตลอด เห็นไหม นี่ เราเกาะพุทโธไว้

ฟังเทศน์ ฟังเทศน์ก็ความรู้สึก เสียงมันมากกระทบ เห็นไหม เหมือนพุทโธ เวลาฟังเทศน์นี้วางหมดเลย ไม่ต้องพุทโธ ไม่ต้องพุทโธ ตั้งสติไว้เฉยๆ เสียงมากกระทบ เอง เสียงมากกระทบเอง

เพราะถ้ามันจับอะไรมา ระหว่างพุทโธกับลมหายใจเข้าออก เกียร์ ๑ เวลารถ มันออกไม่ได้ มันก็ต้องออกเกียร์ ๑ ถ้าเครื่องมันดีออกเกียร์ ๒ เกียร์ ๒ คือว่าเอาพุท โธก็ได้ เอาอารมณ์ก็ได้ อย่างไม่อย่างหนึ่ง แต่เวลาออกเกียร์ ๑ เราต้องกำหนดพุทโธ พร้อมลมหายใจ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาฟังเทศน์ๆ เวลาพุทโธๆๆ มันก็ระลึกพุทโธแล้ว ระลึกพุท โธด้วย แล้วฟังเทศน์ด้วย ตั้งสติด้วย โอ้โฮ! จับปลาที่หนึ่ง ๔ มือ ๕ มือ ไม่ได้อะไรเลย

ถ้าไม่ได้ฟังเทศน์ เราพุทโธของเราไป หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิของ เราไป

แต่ถ้าเราฟังเทศน์ วางหมดเลย อยู่กับเทศน์ ฟังเทศน์เสียงนั้นกระทบเอง พอ เสียงนั้นกระทบเอง เสียงนั้น ก็เกาะเสียงนั้นไป ถ้าเกาะเสียงนั้นไป นี่เกาะเสียงนั้นไป ถ้า จิตมันเริ่มวาง โอ้โฮ! คำเทศน์มาเพียะๆ โอ้โฮ! มันสะเทือนใจหมดแหละ

แต่ถ้าใจมันไม่ดีนะ ใจมันเหมือนกับน้ำล้นถ้วย ชาล้นถ้วย น้ำล้นแก้ว มันคิด อยู่เต็มหัวใจเลย คิดเรื่องนั้น คิดเรื่องนี่นะ เทศน์มาเถอะ มันล้นไปหมด ไม่ได้รับรู้ อะไร มันล้นไป

แต่ถ้าน้ำในแก้วไม่มี เวลาเขาเทน้ำมา โอโฮ! มันมีน้ำสดชื่นแจ่มใส นี่ก็ เหมือนกัน เวลาจิตใจถ้ามันปล่อยวาง เวลาสิ่งใดมา มันก็สดชื่น มันก็ดูดี

แต่ถ้าเวลามันเครียด ความเครียดมันเต็มแก้วแล้ว ล้นแก้ว เวลาความทุกข์ ความยากเรา มันล้นแก้ว ล้นหัวใจไป อะไรมาก็ผ่านเฉยๆ ฟังก็สักแต่ว่าฟัง เสียงมัน ก็ผ่านไปเรื่อยๆ แต่ถ้าน้ำพร่องจากแก้วนะ พอเติมน้ำไป โอโฮ! โอโฮ! นี่พูดถึงฟังเทศน์ ใจ มันเป็นอารมณ์ เป็นความรู้สึกของเรา

จะนั้นบอกว่า เวลาฟังเทศน์แล้วจะกลับไปฟังใหม่มันไม่ได้

มันไม่ได้อารมณ์อย่างนั้นอยู่แล้ว

จะนั้น ถ้าฟังเทศน์ ถ้ามันกลัว คำว่า “กลัว” ความกลัวมันเกิดดับ ถ้ากลัวนัก เราใช้สติปัญญาใคร่ครวญ ความกลัว มันกลัวอะไรล่ะ ส่วนใหญ่ความกลัวแท้ๆ คือ กลัวตัวเอง

เวลาตัวเองกลัวแล้ว กลัวความมืด กลัวผี กลัวแสง ถ้ามันเข้าใจเข้ามา มัน ปล่อยวางเข้ามา มันก็เสียวออกอยู่ในใจ ความกลัวมันคาอยู่หัวใจ ความกลัวเพราะ อะไรล่ะ เพราะมันไม่รู้จักตัวมันเอง เพราะอวิชชา ความไม่รู้จักตัวเอง

แต่ถ้ามันเข้าไปสู่สัจจะความจริง มันรู้จักตัวเองหมดนะ เรารู้จักเรา เข้าใจเรา หมดเลย แล้วใครจะมาหลอกล่ะ

ใครจะบอกว่าเราเป็นอย่างนั้น เราเป็นอย่างนี้ ใครจะมาใส่ความว่าเราเป็น อะไรก็แล้วแต่ เรื่องเขาใส่ความ เราเป็นอะไรเรา รู้ เรายืนยันใจของเราว่าเราเป็นอย่างนี้ เขาจะมาใส่ความอย่างไร เขาจะมาชักนำอย่างไรไม่ไป

นี่ความกลัว กลัวตัวเอง แต่เพราะพอกลัวตัวเองด้วย เขามาใส่ความด้วย ไป เลย “เออ! ทำอย่างนั้นจริงหรือ เราผิดอย่างนั้นจริงหรือ”...ไปเลย เห็นไหม

แต่ถ้าเราไม่กลัวตัวเอง เราเข้าใจตัวเราเอง ใครจะมาใส่ความอย่างไร ไม่สน ไม่สนโลกธรรม ๘ ติจินินทา แล้วเราจะไม่ทุกข์ยากอย่างนี้ ไม่ต้องระแวงในหัวใจ อย่างนี้ ไม่ต้องระแวง ไม่ต้องตกใจอะไรทั้งสิ้น

มันไม่มีอะไรหอก เห็นไหม ถ้ามันจะมีภูตผีปีศาจข้างนอก ใฝ่ตัวแรกคือใจของเรา ภูตผีปีศาจคือจิตวิญญาณ เราก็มีจิตหนึ่ง จิตนี้เจ้าเรือน ในเมื่อผีเรือนมันมันคง ผีปามันจะเข้ามาได้อย่างไร

ใฝ่ผีปามันไม่มีที่อาศัย มันก็จะหาที่อาศัย บ้านหลังไหนผีเรือนมันอ่อนแอ กูจะเข้าอาศัยในบ้านนั้น แล้วถ้าผีเรือนมันเข้มแข็ง ผีป่าที่ไหนมันจะเข้ามา

ใฝ่ผีตัวนี้ ใฝ่ผีนี้ เราก็ตั้งพุทโธๆ ให้ผีตัวนี้ ให้พุทโธเราเข้มแข็ง ไปกลัวใคร แหม! กลัวผี กูก็ผีเหมือนกัน อ้าว! มึงผีนอก มึงผีป่า กูผีเรือน มา เออ! ถ้าผีเรือนมันเข้มแข็ง ผีปามันเข้ามาได้อย่างไร ก็ผีเรือนกูคุมอยู่นี่

ใฝ่ผีเรือนไม่สนใจตัวเอง แต่ไปกลัวผีป่า ไปกลัวแต่อารมณ์ภายนอก กลัวทุกอย่างไปหมดเลย แล้วใฝ่ผีเรือนก็ปล่อยให้มันอ่อนแอ

ใฝ่ผีเรือนทำให้มันเข้มแข็งขึ้นมา พุทโธๆ พุทโธๆ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ให้มันผ่องใส ผีเรือนมันเข้มแข็ง ผีเรือนมันเป็นเจ้าเรือน ผีป่าไหนมันจะเข้ามา มันกลัวตายเลย มันไม่กล้าเข้ามาหอก

มันมีมาก็มาขอส่วนบุญหน่อยหนึ่ง ทุกข์ยาก เออ! ถ้าอย่างนั้นอุทิศให้เขาไปก็จบ เพราะเรา สพุเพ สตฺตา สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น เราก็ไม่ไปเหยียบย่ำเขาหอก จิตหนึ่งเขาก็มีคุณค่าเหมือนกัน จิตเราก็มีคุณค่าของเราเหมือนกัน ทำไมเราต้องไปกลัวคนนั่นกลัวคนนี่ กลัวไปหมดเลยละ ไปกลัวทำไมละ ไปกลัวเพราะพวกเราบกพร่องนะสิ

เห็นไหม เราทำผิด ตำรวจมานี้เสียวูบเลย เราไม่ได้ทำอะไรผิด ตำรวจมา อ้าว! ตำรวจมาอะไรอะไร แต่ถ้าทำผิดนะ โอ้โฮ! ตำรวจมานี้วูบวาบเลย

นี่ไง ผีเรือน ผีเรือนมันไม่ผิด ตำรวจมา อ้าว! ขอเชิญ ขอเชิญ ท่านมีธุระอะไร มาทำไม นี่ถ้าผีเรือนมันเข้มแข็งไง มันจะไปกลัวอะไรละ

นี่พูดถึงว่าความกลัว เขากลัวมาก เขากลัวแล้วก็จะหาที่พึ่งๆ แล้วก็หาที่พึ่ง เวลาพึ่งเทศน์หลวงพ่อก็ไป ด้วยความกลัว หาที่พึ่ง พึ่งเทศน์ไปแล้วมันดี

ดีก็ดี ดีแล้วมันเป็นที่พึ่งที่อาศัยได้ ฉะนั้น ดีเพราะอารมณ์เราดี เขาแปลกใจไป เพราะว่าถ้าดีแล้วก็จะพึ่งเทศน์ตรงนี้ แล้วจะเอาคำพูดคำนี้เอามาแก้ไขเราได้ตลอดไป มันแก้ได้ตอนนั้น พอจิตใจเรา พอผีเรื่อนมันเข้มแข็ง แต่ผีปามันเยอะ ผีเรื่อนสู้ไม่ไหว ผีเรื่อนมันเหนื่อย ไอ้ผีปามันก็เข้ามาหลอกแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน พึ่งเทศน์คราวนี้ดีนะ ผีเรื่อนเข้มแข็งเลย คราวหน้าผีปามันเริ่ม เจาะยางแล้ว เพื่อจะให้อ่อนแอ ก็จะมาพึ่งเทศน์หลวงพ่อก็คงหาไม่เจอ

นี่ไง เพราะอาศัยพึ่งภายนอก แต่ก็พึ่งได้ ครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งแน่นอน แต่ ที่พึ่งแล้วเราต้องเติบโตขึ้นมา ต้องเติบโตขึ้นมาให้เป็นประโยชน์กับเรา นี่พูดถึงว่าข้อ ที่ ๒

“๓. ตอนที่โยมเขียนรายงานหลวงพ่อกลับไป รู้สึกตัวขึ้นมาแว็บหนึ่ง โยม เห็นเด็กผู้หญิงผูกจุก ๒ คนเสยะยืมฟันเป็นเหล็กเลย แหลมคมมาก พอเห็นแว็บ โยม มันใจขึ้นมาว่าเป็นหลานของกิเลส”

เฮ้ย! หลานกิเลสเป็นนามธรรมนะมึง หลานกิเลสไม่ใช่กุมารทองนะเว้ย

ปู่กิเลส พ่อกิเลส ตั่วกิเลส ลูกกิเลส หลานกิเลส นี่เรียกว่าครอบครัวกิเลส หลวง ตาท่านก็ใช้ คำว่า “ใช้” เพราะว่ากิเลส ปู่ของมันเป็นเจ้าของจักร ลูกของเขา ตั่วกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นแม่ทัพ แล้วลูกกิเลส ความอุปาทาน ความหลงผิด แล้วถ้าหลานกิเลส หลานของมัน ลูกก็ต้องมีหลาน หลานมันก็คือสักกายทิฎฐิความเห็น ผิด อันนี้เป็นอุปมาอุปไมย เป็นบุคลาธิษฐาน เป็นบุคลาธิษฐานขึ้นมาให้เห็นว่ากิเลสมัน ไม่มีตัวตน แต่เราก็อุปมาอุปไมยเหมือนครอบครัวของกิเลส

ถ้าครอบครัวของกิเลส มันอาศัยภวาสวะ อาศัยภพ อาศัยหัวใจของสัตว์โลก เป็นที่อยู่อาศัย มันมีครอบครัวมันอาศัยบนหัวใจของสัตว์โลก ฉะนั้น เวลาครูบา อาจารย์ท่านเทศนาว่าการ บุคลาธิษฐาน เทศน์ธรรมะเพื่อให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้จับ ต้องได้

ที่นี้การจับต้องได้ ตัวหลานกิเลสมันก็เป็นนามธรรม มันเป็นทิวฏฐิความเห็นผิด มันไม่ใช่ว่ามันเป็นผมจุก มันมีพื้นเป็นเหล็ก

ถ้าอย่างนี้ ใจความเห็นนิमितก็คือว่านิमित ถ้าผ่นไป ถ้าเราผ่น เราเห็นอย่างนั้น มันก็เป็นนิमितที่รู้ที่เห็น

แต่ถ้าเป็นหลานกิเลส เราจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ใครจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมได้ นั่นแหละคือที่อยู่ของหลานกิเลส

เพราะกิเลสเป็นนามธรรม กิเลสเหมือนน้ำ น้ำปล่อยไว้มันก็จะเหือดไป ระเหิดหมด น้ำถ้าตั้งไว้กลางแดดมันระเหิดหมดเลย ถ้าน้ำมีจำนวนมากมันก็ท่วมคนตายหมด

นี่พูดถึงว่า มันเหมือนกับคำว่า “น้ำ” เห็นไหม น้ำยังใช้ประโยชน์สิ่งใดได้ น้ำทำโทษอะไรได้ เวลากิเลส น้ำไปผสมกับสิ่งใด กิเลสเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม ทิวฏฐิ ทิวฏฐิคนไปยึดมันก็เกิดทิวฏฐิขึ้นมา

ถ้าคนไม่ยึด ปล่อยวาง มันจะมีทิวฏฐิไหม

มี ไม่ใช่ว่าปล่อยวางแล้วไม่มีทิวฏฐิหรอก มี

ถ้ายึดทิวฏฐิมันก็เป็นตัวเป็นตนขึ้นมา ถ้าไม่ยึดทิวฏฐิ ไม่ยึดเลย ปล่อยเลย เราก็มีของเราอยู่ เพราะเรามีกิเลสอยู่ นี่ยึดก็มี ไม่ยึดก็มี

แต่เวลาเราพิจารณาแล้ว จิตสงบแล้วถ้าไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เพราะกิเลสนี้เหมือนน้ำ น้ำไปใช้อะไรล่ะ ไฟฟ้า ไฟฟ้าไปใช้กับเครื่องใช้ไฟฟ้า อะไรล่ะ เครื่องใช้ไฟฟ้าอะไร เครื่องใช้ไฟฟ้า อย่างโทรศัพท์ทุกอย่าง เพราะมันมีไฟ มันมีถ่าน มันถึงทำงาน ถ่านหมดมันก็ทำอะไรไม่ได้

กิเลสก็เหมือนกัน มันอาศัยกาย อาศัยเวทนา อาศัยจิต อาศัยธรรมเพื่อออกมาหาผลประโยชน์ของมัน ถ้าเราจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมได้ขึ้นมา นี่เราเห็นหลานของมัน เพราะมันมาจากไฟฟ้านั้น ถ้ามันพิจารณาต่อเนื่องไป มันก็กลับเข้าไปสู่ตัวกิเลส ถ้าตัวกิเลสมันเป็นแบบนี้

ฉะนั้น เวลาจะพูดเพื่อให้เป็นนามธรรม เพื่อเป็นบุคลาธิษฐาน เพื่อให้ธรรมะ เป็นตัวเป็นตน เป็นสิ่งที่ผู้ที่สื่อกับผู้ที่รับฟังมันเป็นประเด็นเดียวกัน คือเข้าใจร่วมกัน ถูกต้อง ความเข้าใจร่วมกันถูกต้อง ถึงบอกว่าหลานกิเลส

มันพูดมาเพื่อความเข้าใจ เพื่อความถูกต้อง เพื่อความเห็นอันเดียวกัน ฉะนั้น ถ้าหลานกิเลสมันเป็นแบบนี้ หลานกิเลสคือสักกายทิฏฐิ นี่หลานกิเลส ถ้าลูกกิเลส พ่อ กิเลส ปู่กิเลส อวิชชา มันหยาบ ไอ้โฮ! มันใหญ่โต

แต่ถ้าเป็นนิमित เป็นนิमितนะ นี่พูดจะบอกว่า “โยมเห็นเด็กผู้หญิงผมจุก ๒ คน มันแสบะยี้ม”

อันนั้นเป็นนิमितที่เรานอนไป เราตื่นขึ้นมา ถ้ามันจะรู้จะเห็นสิ่งใด อันนั้นเป็น เห็นอันหนึ่ง ถ้าบอกว่ามันเป็นกิเลสก็ได้

แต่ถ้าบอกว่าไอ้หลาน ๒ คนนั้นมันเป็นหลานกิเลสเลย เดี่ยวต้องไปหาพ่อ กิเลส ลูกกิเลส แล้วถ้าไม่เจอตัวมันล่ะ เพราะมันเป็นนามธรรมไง นี่เป็นนามธรรม ทีนี้ เราพูดกันให้เป็นบุคลาธิษฐาน เป็นบุคลาธิษฐานให้สื่อความหมายเราเข้าใจกัน

ฉะนั้น ถ้าเห็นหลานกิเลส หลานกิเลสที่เห็นนี่นะ เวลาครั้งแรก เวลาอาการที่เห็น จิต โยมมีความเห็นจิตขึ้นมาแล้ว เวลามันสะเทือนใจที่มันพุ่งขึ้นมา นั่นนะหลานกิเลส ถ้าหลานกิเลส มันสะเทือนใจ เพราะเราจับสติปัฏฐาน ๔

เห็นไหม ปฏิบัติในแนวทางสติปัฏฐาน ๔ ถ้าจิตมันสงบระงับแล้วมันไปจับ กาย ใจเห็นอาการของใจ จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นอาการของจิต จิตถ้ามันจับ อาการของมันได้ จับความคิดได้ จับกายได้ จับจิตได้ จับธรรมได้ นั่นนะสติปัฏฐาน ๔ นั่นล่ะมันจะเห็นหลานของมัน จะเห็นร่องรอยของกิเลส แล้วถ้าจับได้ พิเคราะห์ได้ มัน จะเป็นความจริงของมัน อันนี้ต่างหากที่ว่าเป็นหลานกิเลส

หลานกิเลส ลูกกิเลส พ่อกิเลส ปู่กิเลส มันเป็นบุคลาธิษฐาน

แต่บอกว่ามันไม่มีตัวตนหรือ

ไม่มีตัวตน เรามีกิเลสไหม เออ! เรามีกิเลสหรือเปล่า แล้วเรามีกิเลสแล้วเรา จะเป็นอย่างไรล่ะ

เห็นไหม นี่ธรรมชาติ ธรรมชาติมันกว้างขวาง ธรรมะนี่มันกระจายไปทั่ว ฉะนั้น สิ่งที่เราเห็นเป็นเด็กผู้หญิงผมจุก ๒ คนนั้นเอาวางไว้ นั่นเป็นที่เรารู้เราเห็นเป็นนิมิต ถ้าจะจับตัวมันนะ ต่อไปภาวนาต้องไปเอาไอ้เด็ก ๒ คนนี้มาถึงจะวิปัสสนาได้ ถ้าไม่เห็นเด็ก ๒ คนนี้ ยุ่งเลย แล้วกิเลสมันเกิดตลอดเวลา กิเลสมันอยู่กับเราตลอดเวลา แล้วไอ้ผมจุก ๒ คนนั้นมันอยู่ไหนล่ะ ไอ้ผมจุก ๒ คนนั้นนะ

ไอ้ผมจุก ๒ คนนั้น ถ้าใครรู้ใครเห็นนั้น วางไว้ นั่นเป็นนิมิต นิมิตส่วนนิมิตนะ อย่างเช่นเวลาเราภาวนา เวลาปัญญามันเกิด ปัญญาเราเกิดนะ มันแยกมันแยะของมันไป เวลามันปล่อย พอปล่อยแล้วไปเห็นใจ

อย่างเช่นเวลาหลวงตาทำนขึ้นไปหาหลวงปู่มัน ท่านพิจารณาธาตุขันธ์มันแยกกลับนะ ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ มันแยกหมด รวมหมด ว่างหมดเลย สุขมาก ขึ้นไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันบอก “เออ! เหมือนเราที่ถ้ำสาริกาเลย”

ฉะนั้น เสร็จแล้วก็เอาอีกใจ อารมณ์อย่างนั้นมันมีความสุขมาก ก็พิจารณาอีก ขึ้นไปหาหลวงปู่มันอีก จะเอาอย่างนั้นอีก

“จะบ้าหรือ มันก็มีหนเดียวเท่านั้นนะ”

นี่พูดถึงว่า เวลาเป็น “ของมหาเหมือนเราเลย เหมือนเราที่ถ้ำสาริกา แต่ของมหาไม่มียักษ์ เรามียักษ์”

เวลาหลวงตาทำนพิจารณาด้วยปัญญาของท่าน ท่านปล่อยวาง พิจารณาด้วยมรรค เวลาพิจารณาแล้วมันแยกมันแยะ มันว่างหมดเลย เห็นไหม นี่คือความจริง หลวงปู่มันท่านพิจารณาอย่างนี้ แต่ท่านพิจารณาถึงโรคเสียดอก โรคเจ็บท้องของท่าน ท่านมีโรคประจำตัว ท่านพิจารณาของท่านอย่างนี้ แล้วมันแยกหมดเลย พอแยกเสร็จแล้วนะ ท่านบอกว่า “ของมหานะ เวลามันปล่อยวางแล้วไม่มียักษ์ แต่ของเราปล่อยวางแล้วมียักษ์”

เห็นไหม มันไม่เหมือนกัน บารมีคนไม่เหมือนกัน ของมหาท่านปล่อย ปล่อยหมดเลย ปล่อยหมดเลย ปล่อยนี้ด้วยปัญญา แต่ไม่มียักษ์ แต่ของเรา เวลาเราปล่อยเสร็จแล้วเรายังมียักษ์ มียักษ์คือว่ามันมีนิมิตต่อเนื่องไป

ฉะนั้น เวลาผล เวลาเราปฏิบัติ จริง ๆ แล้วมันอยู่ที่ปัญญาที่ อยู่ที่มรรคนี้ เวลา หลวงตาทำนปล่อยแล้ว นั่นนะสมบูรณ์แล้ว หลวงปู่มันทำนก็ปล่อยแล้ว สมบูรณ์แล้ว แต่ทำนยังเห็นยักษ์อีก มันยังออกไปอีก ออกไปเห็นนิมิตต่อเนื่อง มันยังมีผล มีบารมี ธรรมที่มันมากกว่า มันก็เห็นของมันไปอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าเราดูเราเห็น จริง ๆ แล้วเราต้องเอาตรงนี้ไป เอา ตรงที่ว่าใช้ปัญญาของเรา นี่คืออริยสัจ นี่คือมรรค นี่คือทางมคโค พระพุทธเจ้า สอนตรงนี้ ปัญญา ภาวนามยปัญญา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญา มันอยู่ตรงนี้ ตรงที่ใช้ปัญญา ปัญญาคือมรรคญาณ ศีล สมาธิ ปัญญา

แล้วถ้าศีล สมาธิ ปัญญา แล้วถ้าจิตมันลงแล้วบางคนก็เห็น บางคนก็ไม่เห็น คน เดียวกันบางที่ก็เห็น บางที่ก็ไม่เห็น เห็นหมายความว่ามันสงบแล้วไปรู้ไปเห็น ถ้าสงบ แล้วไม่รู้ไม่เห็นก็มี

เพราะหัวใจมันอยู่ตรงมรรค หัวใจมันอยู่ที่ปัญญาที่ หัวใจมันอยู่ที่ศีล สมาธิ ปัญญา หัวใจมันจะเห็นนิมิต

แต่ถ้าคนเห็นกาย เห็นกายโดยไม่เป็นนิมิต โอ้ย! มันกว้างไปมากนะ มันจะ กว้างไปมาก เอาสัจจะ เอาความจริง

ฉะนั้น อันนี้ว่าหลานกิเลส

วางไว้ก่อน เราไม่ยอมรับว่าไอ้เด็กผมจุกเป็นหลานกิเลส เราไม่เห็นด้วย เรา ไม่เห็นว่าไอ้ผมจุกนี้เป็นหลานกิเลส แต่เราเห็นว่าสิ่งที่รู้เห็นนี้รู้เห็นโดยจริตนิสัย แต่ถ้า เป็นหลานกิเลสมันจะจับของมันได้ อันนี้อันหนึ่ง

อันต่อไปเขาบอกว่า ที่ทำงานมันมีผลกระทบ

เวลาภาวนาก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ แล้วนี่ที่ทำงานก็ยังมีผลกระทบอีก ถ้า ผลกระทบ เราก็บอกว่าหลบมาที่พุทโธ

ถ้ากรณีนี้มันก็เหมือนกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ ทางของนักบวชนักพรตมันกว้างขวาง

ทางของนักบวชนักพรต ๒๔ ชั่วโมง พระฉันเสร็จแล้ว ของเรามีแต่พระที่
รับผิดชอบ เราจะให้ช่วยดูแลงาน แต่พระที่ไม่รับผิดชอบ เราให้ภาวนา ๒๔ ชั่วโมง เช่น
วันนี้อดอาหารไปหลายองค์ วันนี้อดอาหารไป ๕-๖ องค์มั้ง เพราะพระ ๒๒ วันนี้
บิณฑบาต ๑๖ หรือ ๑๗ วันนี้พระอดอาหารหลายองค์

ถ้าอดอาหารนี้ ๒๔ ชั่วโมง เขาไม่ต้องทำอะไร ข้อวัตรนี่ยกเว้นเลย ถ้ายกเว้น
นี้ทางกว้างขวาง ทางกว้างขวางคือมีเวลาภาวนาอยู่ แล้วมีครูบาอาจารย์กันไว้ คือว่า
อยู่คนเดียว อยู่ในที่ของตัวเป็นเอกเทศคนเดียวจะไม่มีใครเข้าไปยุ่ง ๒๔ ชั่วโมง

แต่ถ้าทางคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ เพราะว่าเวลาที่ทำงาน เวลาทำงานแล้วมี
สิ่งใดก็ว่าทำงานไปก็กลับมาท่อกพุทโธ พยายามหลบหลีกไม่กระทบกับใคร ถ้า
กระทบแล้วมันก็ไปกระทบกระเทือนให้กิเลสเราฟูขึ้นมา

ถ้ามันฟูขึ้นมาอย่างนี้ เราต้องมีสติปัญญา มีสติปัญญาหมายความว่า ในเมื่อ
เรามีหน้าที่ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ต้องมีหน้าที่การงานเพื่อหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เลี้ยง
ปากเลี้ยงท้องเพื่อเอาชีวิตนี้ไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ

พอปฏิบัติขึ้นมา จิตใจเดี๋ยวมันก็กลัวอย่างนั้น เดี่ยวมันก็กลัวอย่างนี้ อุปสรรค
มันเยอะ นี่ทางคับแคบ ทางคับแคบก็พยายามหาทางออกของตัว ถ้าทำได้มันก็เป็น
ประโยชน์ ถ้าทำไม่ได้ เดี่ยวค่อยว่ากัน

มันต้องหลบหลีกไปเพราะว่าเราเป็นคฤหัสถ์ คฤหัสถ์คือว่าเรายังเป็นผู้
ดำรงชีวิตทางโลก ตอนนี่เขาก็ว่าของเขาไป เห็นไหม เขาทำของเขา มา เวลาพิมพ์งาน
ต่างๆ มันเป็นที่ทำงานนะ อันนี้อันหนึ่ง อันต่อไปนี่สิ

“ตอนนี่มีการเปลี่ยนแปลงในองค์กร งานมีปัญหา หัวหน้างานก็มาปรึกษา โยมก็
พยายามปลอบและบอกเขาว่าอย่ายึดติด อยู่ที่บ้านก็เจอกระทบกับน้อง น้องชวน
ทะเลาะ โยมต้องควบคุมสติไม่ให้ตอบโต้ ยอมๆ เขาไป ทั้งๆ ที่ใจมันไม่ยอม”

ถ้าทางโลกเขาบอกว่า “ยอมๆ เขาไป” ยอมๆ คือแบบว่า ยอมจำนน ลัทธิยอม
จำนน ยอมแพ้เขาหมดเลย ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งผู้แพ้เลย

แต่พระพุทธเจ้าบอกไม่ใช่ แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร แพ้เป็นพระ เราไม่ได้แพ้ เราเป็นพระ เป็นพระหมายความว่ามีสติมีปัญญา มีสติปัญญา พอมีสติปัญญา เห็นไหม ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ บอกว่า ถ้าคนเขาโกรธเรา เขากำลังตำเรา ว่าอย่างนั้นเลย ถ้าเราด่าตอบนี้เราโง่กว่าเขา

เวลาคนเขามาโจมตีเรา ถ้าเราโต้ตอบไป เห็นคนโจมตีเราใหม่ โอ้โฮ! เขาหน้าดำคร่ำเครียดเลย โอ้โฮ! เลือดเต็มหน้าเลย เลือดแดงหมดเลย โอ้โฮ! ดำใหญ่เลย มันเป็นตัวตลกใหม่ มันเป็นยักษ์เป็นผีใหม่ เป็นแน่นอน แล้วเราอยากเป็นยักษ์เป็นผีกับเขาใหม่ ไม่อยาก แต่เป็นทำไม อ้าว! เป็นเพราะอะไร เป็นเพราะว่าไม่ยอมไป

คำว่า “ยอม” ยอมคือว่ายอมจำนน คือเป็นลัทธิผู้แพ้ แต่ความจริงไม่ใช่ ชนะต่างหาก ชนะตน การชนะนี้ชนะยากนะ เพราะอะไร โลกธรรม ๘ เราขาดสติอยู่แล้ว เพราะเราไม่ได้ทำอะไรเลย อยู่ดี ๆ เขาก็มาโจมตีเอาๆ เราสู้ไม่ได้หรอก แต่มันต้องมีเวรมีกรรมสิ เขาต้องเข้าใจผิดมา เขาต้องมีคนไปยุไปแหย่อะไรมา นี่มันเรื่องของเขา

เวลาเขามา ถ้าเขาขาดสติ เขาจะโจมตี เขาจะติฉินนินทา

อ้าว! ก็ให้เขาอารมณ์เบาๆ ก่อนแล้วค่อยคุยกับเขาก็ได้ ถ้าไม่คุยกับเขามันก็กรรมของสัตว์ คือว่าเราไม่ตอบโต้ไง

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พราหมณ์เขามาตีเตียนพระพุทธเจ้าไง ตีเตียนพระพุทธเจ้าเลย “นี่เป็นผู้อาวุโสหน่อย ยังเป็นเด็กอยู่ไม่ไหวผู้ใหญ่ อย่างนี้มันผิดประเพณี”

พระพุทธเจ้านิ่งเฉย เขาพูดจนพอใจ พระพุทธเจ้าถามกลับคำเดียว “พราหมณ์ พราหมณ์เวลาเอาสารับอาหารไปต้อนรับคนอื่น ถ้าเขาไม่กินอาหารนั้น พราหมณ์ต้องทำอย่างไร”

“ก็ต้องเอาสารับกลับไง”

ฉะนั้น “เวลาพราหมณ์มาโจมตี มากล่าวโทษพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่รับให้เอากลับไป ให้เอากลับไป” โอ้ย! ยิ่งโกรธใหญ่ ๒ ชั้น ๓ ชั้นเลย

อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันมีการทะเลาะเบาะแว้ง ในเมื่อเขาว่าเข้าไปแล้วถ้ามันมีปัญหาไปมันยิ่งพุ่งไป มันยิ่งยุ่งยากไป เราก็ออม ๆ ไป คำว่า “ออม ๆ” นี้มีสตินะ

ยอมโดยใจมันไม่ยอม แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราเห็นแล้วเราสังเวชนะ อย่างนี้เขาไม่ใช่เรียกว่ายอม เขาเรียกว่าชนะตนเอง ชนะตนเอง

คนที่เขาทั้งใจดี ทั้งกล่าวร้าย เราก็รู้มีความรู้สึก เราไม่ได้ทำเลย ความจริงมันก็ต้องโกรธ ๒ เท่านะ ไอ้คนที่ทำผิดเขาจับได้มันก็ยังว่า เออ! เขาจับได้ ไอ้ไม่ได้ทำแล้วเขามาใจดี โอ้โฮ! มันโกรธ ๒ เท่า ๓ เท่าเลย

แต่ถ้าเรามีสติเราก็บีบยั้งไว้ จนเขามีสติแล้วค่อยบอกเขานะ โอ้โฮ! เขาจะขออภัย เขาจะขอโทษ ถ้าเขาขอได้

ถ้าเขาขอไม่ได้นะ คนที่เขาโลภกรรม ๘ เขาจะติฉินนินทา ก็เขาแกล้งไม่รู้ที่อยู่แล้ว เขาก็รู้ว่าเราไม่ได้ทำ แต่เขาใส่ความใส่โคล้เพื่อจะโจมตี เราจะพูดอย่างไร เราไม่มีเหตุผล ไม่มีเหตุผลหลักฐานที่จะเคลียร์ปัญหานี้ เขาก็ยิ่งบอกว่าเราอ้อมจ้าน เขาจะไปโฆษณาว่า “ไซ้ เมื่อก็เพิ่งไปว่าเขามา เขาเจียบเลย เขายอมรับ”...โอ้โฮ! พูดไปนุ่นเลย

นี่เราชนะตนเองต่างหาก คำว่า “ชนะ” คือชนะใจเรา ถ้าเขามาเหยءแล้วเราเต้น นั้นนะเต้นตามเพลงเขาเลย เขาจะให้เราเล่นบทไหน เราก็กด เราก็ตองเต้นตามนั้น เป็นตุ๊กตาไชลานเลย นั่นก็เป็นเรื่องอีกอย่าง

โลกกรรม ๘ เราอยู่กับโลกกรรม ๘ นะ ถ้ามองกระแสโลก “อู๋ย! ยอมแพ้เป็นคนที่สิ้นไร้ไม้ตอก”

แต่ถ้ามองในทางธรรมนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ชัดเจนมาก “อย่าดูถูกความนิ่งอยู่ของพระอรียเจ้า”

เพราะพระอรียเจ้าเขานิ่งอยู่ เพราะว่าได้รับผลกระทบ ใครไปติฉินนินทาก็รับรู้ รู้รู้ทั้งนั้นนะ แต่ท่านมีสติปัญญาบยับยั้งของท่าน ท่านมีสติปัญญา มีเหตุมีผลแยกแยะได้ แล้วท่านไม่โต้ตอบ ไม่พูด ไม่พูดเพราะอะไร ไม่พูดเพราะเขาไม่เข้าใจ พูดไปแล้วมันกระทบกระเทือนกันนะ

“อย่าดูถูกความนิ่งอยู่ของพระอริยเจ้า”

พระอริยเจ้า ที่ดิฉินนินทา ที่ด่าเขา เขารู้หมดแหละ เขารู้ว่าด่าเรื่องอะไร แต่เขารู้ว่ามันไม่ถูก มันไม่จริง แล้วเขาก็ไม่พูดด้วย เพราะพูดไป ไอ้คนที่มาพูดมันใส่ไคล้ มันได้ความคิดชุดสำเร็จรูปมาจากคนที่เขาบั่นหัวมา พูดไปมันก็ไม่เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจ ท่านไม่พูดให้เสียเวลา ไม่พูดให้กระทบกระเทือน นี่พระอริยเจ้า ธรรมชาติของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้

แล้วบอกว่า เรายอมๆ ไป เรายอมจำนนทั้งๆ ที่ใจมันไม่ยอม

คำนี้เราฟังแล้ว ใช้ ถ้าพูดทางโลก ทางวิทยาศาสตร์ก็พูดอย่างนี้ว่าเรายอม แต่ความจริงแล้วเราไม่ใช่คำว่า “ยอม” เราใช้คำว่า “ชนะ”

แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร

แพ้ เห็นใหม่ แพ้เป็นพระ เขาว่าเขาชนะ เขาเป็นมาร แต่ที่คำว่า “ชนะ” คือชนะใจตัวเอง ชนะใจตัวเอง ชนะกิเลส ชนะกิเลส ชนะความที่มันไม่ยอมลง ชนะไอ้สิ่งที่เขามาคุ้ยเขี่ย เขามาใส่ไฟ เขาเอาน้ำมันสาดเข้ามานี้ เพื่อให้เราลุกขึ้นมาได้ แล้วเราดับไฟได้

เขาเอาน้ำมันสาดเข้ามาเลย แล้วเราดับได้ นี่เราชนะ เราชนะตรงนี้ เราชนะมารของเรา ชนะกิเลสของเรา

แต่บอกยอมๆ กันไป...ไม่ใช่

ถ้าสู้ตรงนี้ได้มันก็จะสู้ได้เนาะ

ฉะนั้น เขาบอกว่า “หากหลวงพ่เห็นควรว่าปรับปรุงอย่างไร โปรดเมตตาด้วย”

ปรับปรุงอย่างไร ก็พูดนี้ พูดตั้งแต่ต้นมาจนจบ ให้ปรับปรุงอย่างนี้ ให้ทำอย่างนี้เพื่อประโยชน์กับเราเนาะ

ฉะนั้น ไอ้เรื่องการภาวนา ไอ้เรื่องการกระทำ กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน ในเมื่อเราเกิดมาอย่างนี้ ใจของเรา เราเกิดมาเรายังมีสติปัญญารักษาตัวรอดมาขนาดนี้ แล้วมาศึกษาธรรมชาติ

แล้วปฏิบัติของเราละ ปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติสามะเลเทเมมาที่เขาปฏิบัติกันไป ปฏิบัติตามแต่สัญญาอารมณ์นั้นเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเราปฏิบัติตามความจริง เราพุทธโง่จริง ๆ แล้วจิตเราสงบ จิตเรามีหลักมีเกณฑ์ แล้วเราเห็นความบกพร่องของเรา แล้วมันเกิดความสังเวช เกิดสังเวช เกิดน้ำตาไหลพราก ๆ ถ้าเราปฏิบัติอย่างนี้เรามีวาสนา

เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา

แล้วอาชีพการงาน เกิดเป็นมนุษย์ทำหน้าที่การงานประสบความสำเร็จต่าง ๆ นี้เกิดเป็นมนุษย์

พบพระพุทธศาสนาแล้วไม่สนใจ พบพระพุทธศาสนาแล้ว เขาก็ทำของเขา แล้วเขาก็ตายเปล่า ตายไปโดยเกิดเป็นมนุษย์ชาติหนึ่ง

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราก็มองหน้าที่การงานของเรา แล้วเราปฏิบัติของเรา ปฏิบัติจนมันเข้าไปสะท้อนใจจนน้ำหูน้ำตาไหล จนไปเห็นมารหลานของกิเลสเลยละ ทำอย่างนี้ปั๊บ เราคิดถึงชีวิตของเราว่ามันมีคุณค่าไหม

เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วเราทำได้ขนาดนี้ เราก็มองชีวิต มันก็มีคุณค่ามีประโยชน์แล้ว มีประโยชน์กับจิตของเราเอง มีประโยชน์กับจิตใจของเราเอง

ใครจะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรมันเรื่องของเขา ความเห็นของเขาไง เราจะเชื่อปากขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนศีล สมาธิ ปัญญา

นี่เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เชื่อปัญญาคุณ เชื่อเมตตาคุณ เชื่อความกรุณาคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราปฏิบัติของเรา เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไม่เชื่อโลก เราไม่เชื่อสังคม เอวัง